

Бібліотека Житомирського державного університету
імені Івана Франка

Свіча Голокосту не згасне

2026

МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ

27 СІЧНЯ

ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ ГОЛОКОСТУ

ПАМ'ЯТАЄМО

КОНЦТАБОРИ ТРЕТЬОГО РЕЙХУ:

27

великих та понад

1100

менших

6
млн

було вбито євреїв
протягом Голокосту,
з них від **2,2** до
2,5 мільйона – на
території колишнього
Радянського Союзу

6

таборів смерті

Белжец,
Собібор,
Треблінка,
Аушвіц,
Хелмно,
Майданек

610

тис. євреїв.

В Україні загалом загинуло

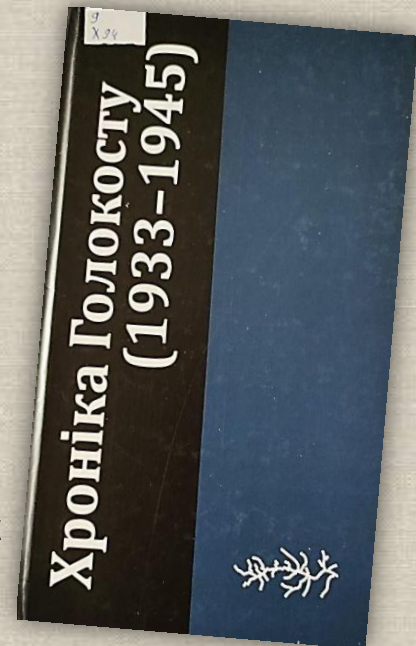

**Ріс Л. Голокост. Нова історія / переклад з англ. Ю. Костюк.
Київ : Лабораторія, 2023. 440 с.**

Ця книжка відповідає на два фундаментальні питання про Голокост: як і чому це сталося? Вона ґрунтується не лише на останніх наукових дослідженнях, а й на 25-річних опитуваннях очевидців — тих, хто вижив, і злочинців, які діяли під прикриттям ідеології. Лоренс Ріс проводить читача від найжахливіших часів Голокосту до останніх днів Третього Рейху. Він детально розглядає політику Гітлера та доводить, що єдиного рішення розпочати Голокост не було — один із найстрашніших злочинів в історії людства був спричинений маленькими кроками і рішеннями, які приймалися нацистами. І хоч найбільша відповідальність за усі жахи того періоду лежить на Гітлерові, автор переконує: винні усі, хто зміг це допустити.

**Хроніка Голокосту (1933-1945) / укладачі: А. Руккас, С. Гуменний.
Київ : Бабин Яр, 2021. 378 с.**

Ця книга — це хронологічно-історичне дослідження Голокосту. Вона поділяється на три розділи. У першому розділі «Хроніка антиєврейських гонінь до Голокосту» виокремлено знакові події, що свідчать про антисемітизм, або упереджене ставлення до євреїв, від першої половини III ст. до н. е. до 1939 року. Другий розділ «Хроніка Голокосту (1933-1945)» містить календаризований виклад подій власне Голокосту, які розгорталися в часі приходу націонал-соціалістичної партії до влади в Німеччині. Останній розділ «Хроніка антиєврейських гонінь, проявів антисемітизму після Голокосту» присвячено висвітленню вже післявоєнних погромів єврейського населення в містах Європи та Близького Сходу, запереченню Голокосту та ін.

Історія Голокосту: освіта та пам'ять : посібник для вчителя / упорядник В. Бобров. 3-тє вид. Київ :

Укр. центр вивчення історії Голокосту, 2018. 121 с.

Посібник для вчителя «Історія Голокосту: освіта та пам'ять» – це матеріали які стали частиною освітніх заходів проекту «Захистимо пам'ять. Захист та меморіалізація місць масових поховань євреїв України періоду Другої світової війни». Посібник має на меті зосередити увагу вчителів на використанні джерел місцевої історії, проблемному підході до викладання і виховання учнів на уроках з історії Голокосту та під час проведення позакласних заходів із вшануванням пам'яті про загиблих співгромадян.

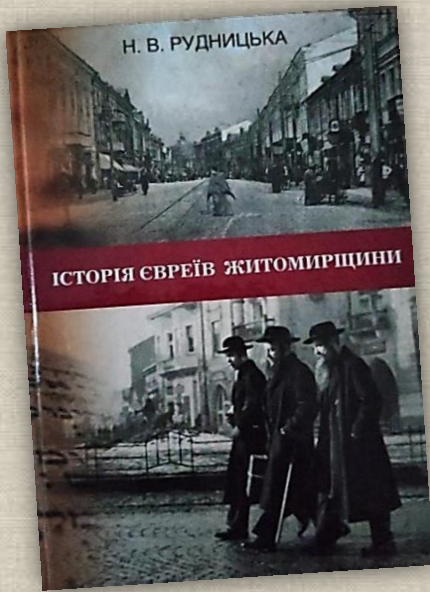
Лауер В. Творення нацистської імперії та Голокост в Україні.

Київ : Зовнішторгвидав України :

Укр. центр вивчення історії Голокосту, 2010. 367 с.

У монографії дослідниця Венді Лауер, зосереджуючи свою увагу на Житомирщині і поєднуючи в одне ціле німецькі та радянські архівні документи, щоденники, мемуари та особисті свідчення, дає найповнішу з наявних на цей час оцінку нацистської колонізації, окупаційної політики та Голокосту в Україні.

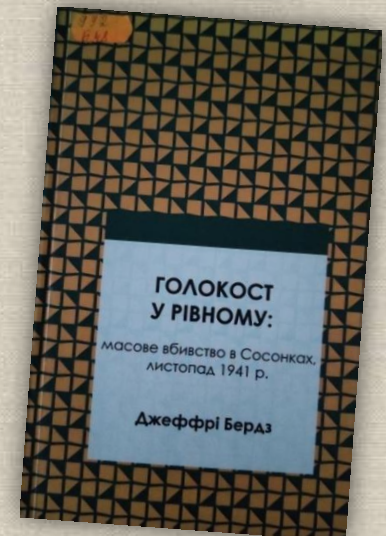
**Рудницька Н. В. Історія євреїв Житомирщини : навч. посібник.
Житомир : Бук-Друк, 2017. 370 с.**

Метою написання навчального посібника є формування системи знань з історії життя єврейського народу, його господарської діяльності, місця в економіці та торгівлі, збереження століттями єврейських мов іврит та їдиш, традицій, культури, освіти.

**Бердз Д. Голокост у Рівному: масове вбивство в Сосонках,
листопад 1941. Рівне : Волин. обереги, 2017. 157 с.**

Ця книга присвячена пам'яті трьох рівненських друзів: уцілілої з Рівного Хаї Мусман, її польського друга Юрека Новаковського, який був свідком, та жінки, яку він врятував, Кристини Новаковської (уроджена Лія Бодкер).

Забарко Б. Ми хотіли жити... : свідчення і документи : у 2 кн. Київ : Бабин Яр, 2021

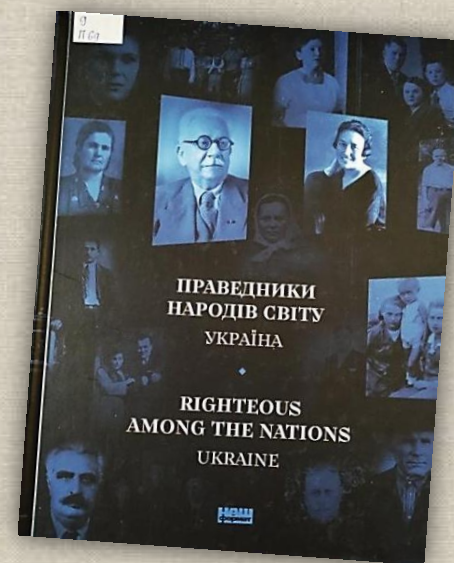
У книгах зібрані спогади колишніх в'язнів нацистських концтаборів і гетто, людей, які пережили небачену в історії Катастрофу. Це – документальні свідчення про долю українського єврейства в роки Другої світової війни, про відносини між євреями і неєвреями – байдужими спостерігачами, колаборантами і благородними та сміливими людьми, завдяки яким вижили герої книги. Ці спогади – не тільки частинки пам'яті народу, вони мають наукове і виховне значення як пам'ять історії.

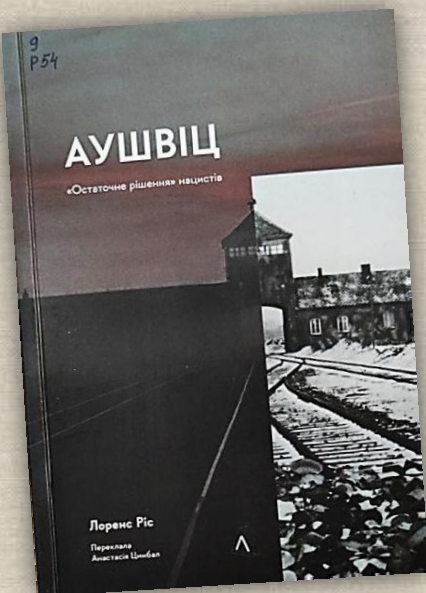
Праведники народів світу. Україна / упорядники: І. Іоффе,

О. Євсюков. Київ : Наш Формат, 2021. 392 с.

Книга створена для увічнення пам'яті про шість мільйонів жертв Голокосту і зокрема про півтора мільйона євреїв, страчених на території сучасної України. Трагедія Голокосту у книзі розкривається через історії порятунку євреїв, повні драматизму і пов'язані з безпосередньою небезпекою для життя тих, хто наважувався цю допомогу надавати — Праведників народів світу. Книга містить окремі історії українських Праведників народів світу з їхніми фото, а також їх повний перелік.

Видання здійснено за підтримки меморіального комплексу «Яд Вашем», центру «Бабин Яр» і Єврейської конфедерації України.

Ріс Л. Аушвіц. «Остаточне рішення» нацистів / переклад з англ. А. Цимбал. Київ : Лабораторія, 2022. 360 с.

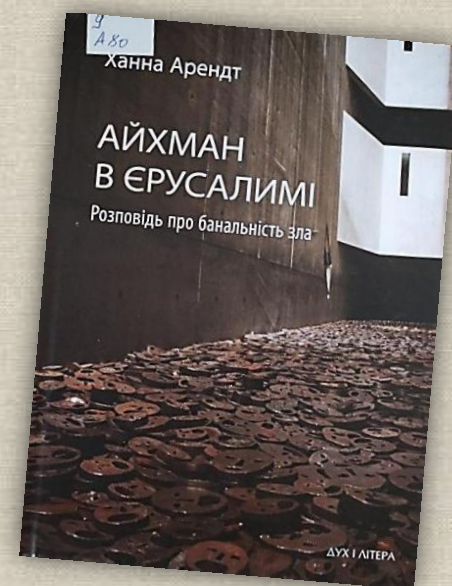
Аушвіц – місце одного із найжорстокіших злочинів людства. Про кількість загиблих у «таборі смерті» досі сперечаються історики – на Нюрнберзькому процесі озвучили жахливу цифру 4 мільйони. Через знищення частини документів його історія не досліджена повністю, хоч із часу звільнення в'язнів концтабору минуло більше 75 років.

Для створення книжки Лоренс Ріс взяв близько 100 унікальних інтерв'ю у очевидців подій. Завдяки розмовам із вцілілими колишніми в'язнями, наглядачами-злочинцями і вивченню архівних матеріалів автор дає вичерпну картину того, що діялося в «таборі смерті».

Арендт Х. Айхман в Єрусалимі. Розповідь про банальність зла / переклад з англ. А. Котенка. 2-ге вид., випр.

Київ : Дух і Літера, 2021. 376 с.

Книга написана за матеріалами судового процесу 1961 р. над нацистським лідером Адольфом Айхманом. Висвітлюючи роль Айхмана в остаточному розв'язанні єврейського питання, дослідниця детально аналізує події, що відбувались під час Голокосту в різних країнах Європи. Авторитетна та вражаюча розповідь Ханни Арендт уперше з'явилась у вигляді серії статей у журналі New Yorker у 1963 році та збурила хвилю дискусій серед інтелектуалів США та Європи.

- **Архів Ріви Зельдіч з 1920-х до 1970-х років / авт.-упорядник: М. Горбацький. Київ : Бабин Яр, 2021. 72 с.**
- **Архів Ісера Купермана з 1950-х до 1990-х років / авт.-упорядник: М. Горбацький. Київ : Бабин Яр, 2021. 56 с.**
- **Архів сім'ї Парматових з 1920-х до 1980-х років / авт.-упорядник: М. Горбацький. Київ : Бабин Яр, 2021. 72 с.**
- **Архів Діни Пронічевої з 1910-х до 1980-х років / авт.-упорядник: М. Горбацький. Київ : Бабин Яр, 2020. 72 с.**

Серія книг «Родинна пам'ять. Фотоархіви єврейських сімей в Україні» представляє фотознімки з домашніх архівів єврейських родин у період з кінця XIX до кінця XX століть. У центрі кожної книги – історія окремої сім'ї.

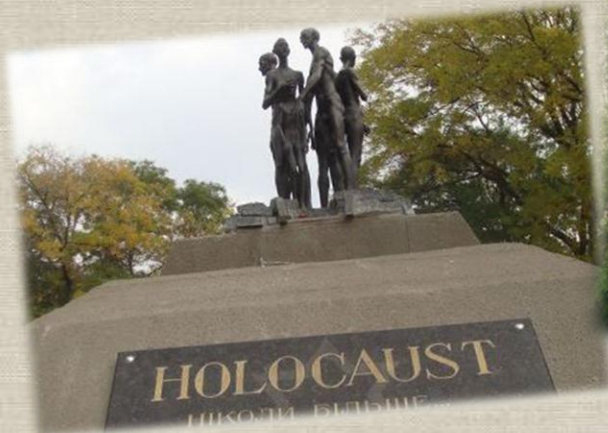

Сталіндорфський район : документи й матеріали / укладач А. Венгер. Київ : Бабин Яр, 2021. 340 с.

Видання висвітлює історію Сталіндорфського єврейського національного району. Метою книги є введення до наукового обігу документів і матеріалів, що розкривають окремі сюжети з історії району 1930-1940-х рр., в тому числі, про окупацію та Голокост.

Пам'ять про Голокост. Каталог пам'ятників жертвам геноциду на території України / авт.-укладач О. Січова. Київ : РЕД ЗЕТ, 2019. 256 с.

Каталог приверне увагу читача до проблем класифікації, реєстру та належного захисту пам'ятників жертвам Голокосту в Україні, а також до того, як функціонує система обліку й захисту пам'яток культурної спадщини в державі загалом.

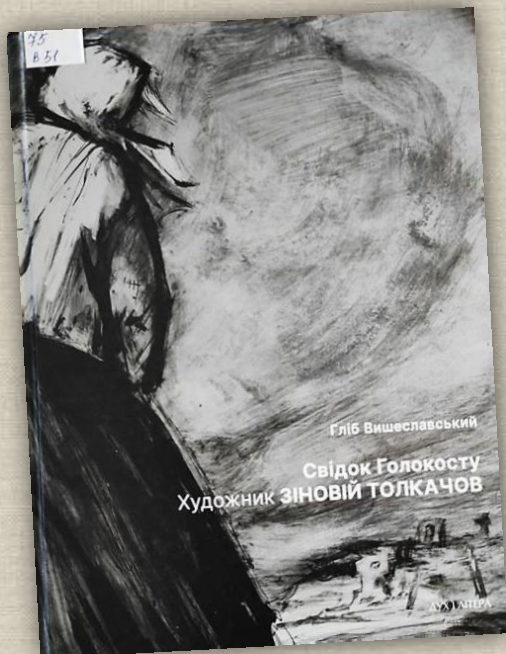
Одеса

Київ

с. Білки (Іршавщина, Закарпаття)

**Вишеславський Г. Свідок Голокосту.
Художник Зіновій Толкачов.
Київ : Дух і Літера, 2022. 240 с.**

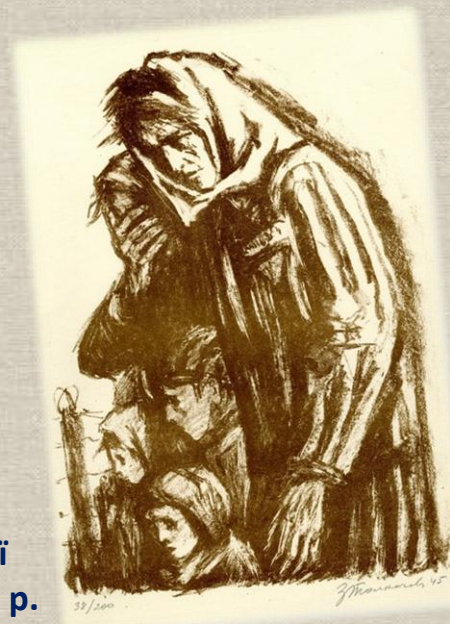
У книзі уперше подано концептно монографічний погляд на художню творчість українського живописця і графіка Зіновія Толкачова (25.02.1903–30.08.1977), що значною мірою була пов'язана із висвітленням теми Голокосту під час Другої світової війни. Учень ВХУТЕМАСу, випускник графічного факультету Київського художнього інституту (1930), Толкачов брав участь у громадянській та німецько-радянській війнах, зокрема звільнюючи в'язнів концтаборів Майданек й Аушвіц (Освенцим). Зіновій Толкачов — автор живописної серії «Освенцим», графічних серій «Окупанти», «Майданек», «Квіти Освенциму», «Містечко», ілюстрацій до творів Л. Первомайського, Б. Брехта, Е.-М. Ремарка, брав участь у конкурсі проєктів монументу жертвам нацизму в Бабиному Яру, виставках пам'яті Шолом-Алейхема та ін.

**«Єдиний». Серія
«Освенцим», 1945 р.**

Без слів. Мал. 3. Толкачова

**«Матері». Із серії
«Майданек», 1944 р.**

«Пам'ять про Голокост необхідна,
щоб наші діти ніколи не були
жертвами, катами або байдужими
спостерігачами».

(Єгуда Бауер)

Віртуальну виставку підготувала
бібліотекар
Алла Кухарчук
Кількість джерел: 18.